

Sygn. akt III AUa 814/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Krzeczowska- Lasoń
Sędziowie:	SSA Barbara Mazur (spr.) SSA Maciej Piankowski
Protokolant:	stażysta Emilia Romanik

po rozpoznaniu w dniu 13 marca 2013 r. w Gdańsku

sprawy M. B.

przeciwko

Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o podjęcie wypłaty emerytury

na skutek apelacji M. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 marca 2012 r., sygn. akt VII U 3264/11

1.zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i zobowiązuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. do podjęcia wypłaty na rzecz M. B. emerytury od dnia 1 października 2011r.;

2.zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz M. B. kwotę 30 zł (trzydzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt III AUa 814/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych z urzędu na podstawie art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (Dz. U. nr 257,poz. 1726) od dnia 1 października 2011 r. wstrzymał M. B. wypłatę emerytury, z uwagi na fakt, że wnioskodawczyni kontynuuje zatrudnienie.

M. B. wniosła odwołanie od powyższej decyzji, żądając jej uchylenia, jako sprzecznej z zasadami ochrony praw nabytych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 12 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 15 czerwca 2009 r. przyznał M. B. prawo do emerytury od dnia 14 maja 2009 r., tj. od zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego.

Emerytura była wypłacana do dnia 30 września 2011 r.

Analizując zasadność zaskarżonej przez wnioskodawczynię decyzji Sąd zważył, iż poza sporem jest, że M. B. w dniu złożenia wniosku o emeryturę, a następnie przez cały okres jej pobierania tj. od 14 maja 2009 r. pozostawała i nadal pozostaje w zatrudnieniu.

Nadto Sąd zaznaczył, że w decyzji pozwanego o przeliczeniu emerytury z dnia 25 stycznia 2011 r. znajduje się informacja, że w przypadku emerytów, którzy nabyli prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r. prawo do emerytury ulega zawieszeniu z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia u pracodawcy, u którego byli zatrudnieni bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, jeżeli stosunek pracy nie zostanie rozwiązany przed 1 października 2011 r. - bez względu na wiek emeryta i wysokość osiągniętych przychodów.

Mając na uwadze powyższe, Sąd zważył, iż ustawą z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010r., nr 257, poz. 1726) ustawodawca dokonał zmiany w ustawie z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych polegającej na wprowadzeniu art. 103a o treści: prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Z mocy art. 28 ustawy zmieniającej przepis art. 103a ustawy emerytalnej jest od 1 października 2011 r. stosowany także do osób, które prawo do emerytury nabyły w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli wówczas, gdy ustawa nie wymagała rozwiązania stosunku pracy w celu realizacji prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy zważył, że treść art. 103a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw nie budzi wątpliwości, albowiem jest ona jasna i zrozumiała. Nie ma również wątpliwości, że oba powołane wyżej przepisy dotyczą w sposób bezpośredni ubezpieczonej, skutkując obowiązkiem pozwanego wstrzymania wypłaty przyznanego jej prawa do emerytury, skoro ubezpieczona kontynuuje zatrudnienie bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do świadczenia.

Ubezpieczona w treści odwołania powołała się na ochronę praw nabytych i zasadę demokratycznego państwa prawa.

Ustosunkowując się do tych zarzutów Sąd wskazał, iż wbrew literalnemu brzmieniu art. 103a ustawy emerytalnej zawieszeniu nie ulega prawo do emerytury lecz wypłata świadczenia emerytalnego. A zatem nowelizacja nie pozbawiła ubezpieczonej prawa do emerytury. Zmieniono jedynie zasady wypłaty świadczenia w stosunku do osób kontynuujących zatrudnienie. Wskazuje na to usytuowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który to przepis zawarty jest w Dziale VIII odnoszącym się do zasad ustalania świadczeń w rozdziale 2, dotyczącym zawieszania lub zmniejszania świadczeń. Przepisy regulujące powstanie i ustanie prawa do świadczeń zawarte są w rozdziale 1 Działu VIII ustawy.

Sąd zaznaczył również, że art. 103a został dodany przez art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2010.257.1726) z dniem 1 stycznia 2011 r. a w ustawie tej znalazły się przepisy regulujące kwestie intertemporalne, związane z nowelizacją. I tak zgodnie z art. 27 ustawy zmieniającej Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w terminie 30 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, poinformuje osoby pobierające emerytury o obowiązujących, od dnia wejścia w życie ustawy zmieniającej, warunkach pobierania emerytury w przypadku kontynuowania stosunku pracy u pracodawcy, z którym stosunek ten był zawarty

przed dniem nabycia prawa do emerytury. Natomiast zgodnie z art. 28 ustawy zmieniającej do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie tej ustawy przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r.

Wobec powyższego stwierdzić należało, że zmiana brzmienia dotychczas obowiązujących przepisów i jej skutki były znane skarżącej. Ubezpieczona miała zatem czas na podjęcie decyzji co do kontynuowania zatrudnienia bądź skorzystania ze świadczenia emerytalnego. Wobec powyższego Sąd uznał, że zarzut wnioskodawczyni utraty zaufania do instytucji państwowych był nieuzasadniony.

Dodatkowo, Sąd Okręgowy wyjaśnił, że celem wprowadzenia kwestionowanego przez ubezpieczoną rozwiązania jest zachęcenie osób spełniających warunki do uzyskania emerytury do opóźnienia decyzji o przejściu na emeryturę i kontynuowanie zatrudnienia w macierzystym zakładzie pracy. Sąd zaznaczył, że w dobie kryzysu gospodarczego i spadku dochodów ze składek, rozwiązanie zwiększające równolegle wydatki FUS na emerytury pogłębia deficyt tego funduszu i pośrednio wpływa na wzrost wydatków budżetowych. Nadto gwałtownie spada liczba miejsc pracy, co wymagało podjęcia przez ustawodawcę działań zmierzających do odzyskania miejsc pracy, które obecnie zajmowane są przez emerytów.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy nie dopatrywał się w kwestionowanej przez ubezpieczoną regulacji naruszenia ochrony praw nabytych, czy naruszenia zasady demokratycznego państwa prawa.

Ze względów wskazanych powyżej, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.

Apelację od wyroku wywiodła wnioskodawczyni zaskarżając go w całości i zarzucając mu **rażące naruszenie art.67 ust. 1 Konstytucji RP, wadliwe i niedopuszczalne nieuwzględnienie w treści zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku rozstrzygnięcia zawartego w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 lutego 2012 r.(sygn. akt: K 5/11), z którego wynika, iż pozwany nie może odebrać ani zawiesić raz przyznanej emerytury.**

Mając na uwadze powyższe skarżąca wniosła o uchylene w całości zaskarżonego wyroku Sądu i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji oraz zobowiązanie pozwanego do wypłaty zaległych świadczeń emerytalnych na rzecz ubezpieczonej za okres od dnia 1 października 2011 r. do dnia 31 marca 2012 r. w trybie art. 64 k.c.

Uzasadniając swoje stanowisko wnioskodawczyni podała, iż w okresie pomiędzy złożeniem przez nią odwołania od decyzji pozwanego z dnia 4 października 2011 r. a wydaniem zaskarżonego wyroku nastąpiła zmiana stanu prawnego polegająca na tym, iż Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 28 lutego 2012 r. (sygn. akt: K5/11) uznał, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie może dowolnie odebrać raz przyznanej emerytury lub renty. Skoro tak, to wydawane przez pozwanego decyzje w przedmiocie zawieszenia wypłaty prawa do raz przyznanego świadczenia są wadliwe.

Wobec powyższego, zdaniem skarżącej, wyrok Sądu Okręgowego, uznający zaskarżoną przez nią decyzję organu rentowego za trafną, nie jest prawidłowy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni zasługiwała na uwzględnienie w sposób skutkujący zmianą zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i zobowiązaniem pozwanego do podjęcia wypłaty emerytury na rzecz M. B. od dnia 1 października 2011 r.

Analizując zasadność apelacji, w pierwszej kolejności Sąd zważył, iż poza sporem w rozpoznawanej sprawie pozostawało, iż ubezpieczona od dnia 14 maja 2009 r. posiadała prawo do emerytury ustalone decyzją organu

rentowego z dnia 15 czerwca 2009 r. W tym czasie ubezpieczona kontynuowała zatrudnienie u dotychczasowego pracodawcy.

Obowiązujące w dacie nabycia prawa do emerytury przepisy nie uzależniały nabycia prawa do tego świadczenia od rozwiązania stosunku pracy.

Zaskarżoną decyzją z 4 października 2011 r. organ rentowy wstrzymał ubezpieczonej wypłatę emerytury, wskazując w uzasadnieniu, że wypłata emerytury podlega zawieszeniu, albowiem ubezpieczona kontynuuje zatrudnienie. Jako podstawę prawną przedmiotowej decyzji pozwany wskazał art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych... (Dz. U. Nr 257, poz. 1726).

Rozważając trafność decyzji zawieszającej ubezpieczonej prawo do świadczenia emerytalnego, Sąd Apelacyjny zważył, iż zgodnie z art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Powyższy przepis został dodany przez art. 6 pkt. 2 obowiązującej od dnia 1 stycznia 2011 r. ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726) i obowiązywał od dnia 1 stycznia 2011 r.

Zgodnie z art. 28 ustawy nowelizującej - do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (tj. przed dniem 1 stycznia 2011 r.) przepisy ustawy, o której mowa w art. 6 (tzn. ustawy o emeryturach i rentach z FUS), oraz ustawy, o której mowa w art. 18, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się, poczynając od dnia 1 października 2011 r.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r. (sygn. akt K 2/12) orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

Zgodnie z tym wyrokiem wymieniony wyżej przepis utracił moc z dniem 22 listopada 2012 r., tj. z dniem jego publikacji w Dzienniku Ustaw RP, na podstawie art. 190 ust. 3 Konstytucji RP (Dz. U. 2012, poz. 1285).

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego ma jednak – co wypada podkreślić - ograniczone zastosowanie, albowiem dotyczy wyłącznie osób, które nabyły prawo do emerytury w okresie od dnia 8 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2010 r.

Zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c., sąd wydaje wyrok biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Sformułowanie „stan rzeczy” obejmuje również stan prawny, w szczególności w zakresie prawa materialnego. Oznacza to, że wydając wyrok sąd stosuje przepisy prawa materialnego obowiązujące w chwili zamknięcia rozprawy. Według tej zasady orzekł Sąd Apelacyjny. W chwili orzekania utracił już moc obowiązującą art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707), a zatem do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, przepisu art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, w brzmieniu nadanym w/w ustawą nie stosuje się.

Skoro więc do emerytur przyznanych przed dniem 1 stycznia 2011 r. – w okresie, gdy nie zachodziła konieczność rozwiązania stosunku pracy – nie można stosować art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, to wskazane w tym przepisie ograniczenie nie obowiązuje skarżącej.

Sąd Apelacyjny zaakceptował stanowisko przyjęte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2007 r., III PK 96/06 (OSNP 2008 nr 5-6, poz. 61), z którego wynika, że nawet odroczenie wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego (art. 190 ust. 3 Konstytucji RP) stwierdzającego sprzeczność przepisu ustawy z Konstytucją nie stanowi przeszkody do uznania przez sąd, że przepis ten był sprzeczny z Konstytucją od jego uchwalenia. W konsekwencji należało przyjąć, że stan prawny w zakresie prawa do wypłaty emerytury dla osób, które nabyły prawo do tego świadczenia bez rozwiązania stosunku pracy (gdy przepisy nie wymagały rozwiązania stosunku pracy) zmienił się z dniem ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego w ten między innymi sposób, że z dniem tym ustało domniemanie konstytucyjności przepisu art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., a w rezultacie sądy orzekające w sprawie takiej jak sprawa ubezpieczonej powinny uczynić wszystko, co leży w zakresie ich kompetencji, aby przywrócić stan zgodny z Konstytucją (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2009 r., III UK 96/08, LEX nr 1001327).

Faktem jest, że sąd ubezpieczeń społecznych bada zgodność decyzji organu rentowego z prawem na dzień jej wydania, niemniej jednak w rozpoznawanej sprawie nie można było pominąć przepisu art. 316 § 1 k.p.c., zwłaszcza w sytuacji, w której na dzień wyrokowania przez Sąd Apelacyjny omawiany przepis art. 28 ustawy nowelizującej został wyeliminowany z systemu prawa. Sąd Apelacyjny na podstawie art. 316 § 1 k.p.c. stosowanego odpowiednio w postępowaniu apelacyjnym z mocy art. 391 § 1 k.p.c. obowiązany był zatem wziąć pod uwagę zmianę stanu prawnego w tym zakresie. W wyroku Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2012 r., (sygn. akt II UK 117/11, LEX nr 1130393) wyjaśniono, że w art. 316 § 1 k.p.c. chodzi o zasady dotyczące czasu orzekania, które mają za zadanie określenie momentu właściwego dla oceny stanu sprawy przez sąd przy wydaniu wyroku (zasada aktualności), stan sprawy może bowiem w toku procesu ulegać zmianom. „Stanem rzeczy” w rozumieniu tego przepisu są więc zarówno okoliczności faktyczne sprawy jak i przepisy prawa, na podstawie których ma być wydane rozstrzygnięcie (ich zmiana pomiędzy wytoczeniem powództwa lub złożeniem odwołania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych a zamknięciem rozprawy). Ponieważ art. 316 § 1 k.p.c. ma również zastosowanie w postępowaniu odwoławczym, to sąd drugiej instancji obowiązany jest brać pod uwagę zmiany w stanie faktycznym i prawnym sprawy, wpływające na treść rozstrzygnięcia.

Po wyeliminowaniu wskazanego przepisu z obrotu prawnego uznać należało, że brak było podstawy do wstrzymania ubezpieczonej wypłaty przyznanego uprzednio prawa do emerytury z powodu kontynuowania przez nią zatrudnienia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego i zobowiązał organ rentowy do podjęcia ubezpieczonej wypłaty emerytury.

Nadto na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 1 k.p.c., przy uwzględnieniu treści art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanego na rzecz ubezpieczonej kwotę 30 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.